

Anej Sam

KAM GREŠ, EVROPA

PLAMENICA

Napačna razdelitev spoštovanja, ki jo je izpeljala demokracija, je tudi občinstvo naredila za spoštovanja vrednega veljaka. Žurnalizem je razširil tudi privilegije občinstva in ga opogumil k duhovni tiraniji.

Karl Kraus: Poslednji dnevi človeštva

"Dobrota" pomeni uničenje tistih, ki dobroto onemogočajo.

Bertolt Brecht: Umetnikova pot

Kip je ležal v blatu vašega zaničevanja: ampak ravno to je njegov zakon, da mu iz zaničevanja spet zraseta življenje in živa lepota! Potem vstane z bolj božjimi potezami in trpeče zapeljiv; in resnično! Še zahvalil se vam bo, da ste ga podrli, vi podiralci!

Friedrich Nietzsche: Tako je govoril Zaratustra

Strojan najbolj zasluži ta naslov. Kajpak ga ne bo dobila. Zaradi Slovenk in Slovencev. Ne zato, ker bi si ga ne zaslužila, ampak ker si tega ne zaslužijo brezdušni Slovenci in Slovenke.«

Da je v naši stvarnosti več fantastičnega kot v literaturi, kaže ta javni apel univerzitetnega profesorja Vlada Miheljaka (*Dnevnik*, 27. 12. 2006). Ta doktor socialne in politične psihologije, ki pripravlja mlade za življenje, vsak teden pa še nagovarja nekaj sto tisoč državljanov (kolumna v časopisu *Dnevnik*, neizogibni gost različnih okroglih miz o družbenih temah v vseh medijih ...), je ugotovil, da je Jelka Strojan, ženska, ki kadi od šestega leta po pet škatlic na dan, ki vzgaja otroke tako, da je vedno kateri v zaporu, ženska, ki je pod okrilje sprejela človeka, obsojenega zaradi spolnega napada na mladoletno osebo, človeka, ki je potem vaščana prikoval na invalidski voziček, mati, ki drugače mislečim "jebe majku", da je torej ta ženska "zadnja prava Slovenka; poosebljena ikona matere, kakršni je Cankar postavljal veličastni spomenik".⁴

Humanizem in kultura

Takšne so novodobne posvetitve tega in onega, zaradi njih pa se normalnemu posamezniku zdi, da je človeštvo zagrnila tema.

Evropski pameti pa je vsekakor treba nekaj povedati tudi o humanizmu in kulturi.

Od Heraklita in Pitagore (z njuno filozofijo se je začela razvijati ideja humanizma; lat. *humanitas* – človeški, tisto, kar pripada človeški naravi) do naših časov se je skozi nešteto razprav o vsebini tega pojma izoblikovalo prevladujoče razumevanje bistva humanizma. V osnovi je spoznanje, da se »parcialni« človek (*homo consumes*, *homo ludens*, *homo faber* ...) ne more človeško uresničiti in da si mora nenehno prizadevati za učlovečene-ga človeka (*homo humanus*). Z zavedanjem, da je ideja humanizma uresničljiva le v hotenju in aktivnosti (aktivistični humanizem), so prevladane nekatere nepopolne, pogosto škod-

⁴ Tako kot vsak genij najvišje stopnje učlovečenosti je Cankar moral za življenja marsikaj pretrpeti: knjige so mu zažigali in ga zapirali, najeti kritiki so ga javno masakrirali, človeška gniloba pa se je nad njegovo boleznijo naslajala. Ker po smrti z isto močjo živi, ga zlobni preračunljivci še naprej ubijajo. Njegovih doprskih kipov so se otepal, za plagiatorja so ga razglašali, pijanec in goljuf je bil, natakariče na Sveti Trojici je za rit ščipal. O, Bog, kaj vse je crknjena vest o njem zapisala! Domislica prof. Vlada Miheljaka pa je najbolj perfidna.

Odkrivanje okužb s HIV in hepatitisoma B in C

Brezplačno anonimno testiranje od danes do petka

Tako. Ko najstnik naredi prvi korak iz ograde otroštva – povsem razumljivo, da potrebuje potrditev odraslosti in samopotrditev –, ga dočaka spoštovani pisatelj, član *Društva slovenskih pisateljev*, Brane Mozetič s »poživitveno pilulo«, mu zagotovi občutek odraslosti in ga položi v vročo kopel.

Petnajst let plačuje država Slovenija tega pisatelja, deklariranega homoseksualca, da piše knjige, s katerimi se spreminja življenjski nazor mladih ljudi. In ga plačuje dobro. Toliko dobro, da, kot smo videli, s »poživitvenimi pilulami« in s kopelmi lahko začne v četrtek in konča v ponedeljek. Da ga resnično dobro plačuje, je preprosto ugotovljivo: le rezultate javnih razpisov je treba pogledati. Čeprav piše le ob torkih in sredah, ima rezultat. Napisal je veliko knjig, v vsaki pa učinkovito propagira homoseksualnost in »umirjenost« (citirani fragmenti so iz knjig *Angeli* in *Zgubljena zgodba*).

Denar državljanov za veliki gnus

Seveda pisatelj Brane Mozetič ni edini, ki na državne stroške, izkoriščajoč magičnost pojma umetnost, pači življenje in tragično preusmerja usode mladih ljudi. Je pa najbolj plodovit. Dobro pa je vedeti – tudi starši zablodelih mladostnikov se tega morajo zavdati –, da za njegovo početje vsi prispevamo denar.

Poleg *Ministrstva za kulturo* pomagajo na ta ali podobne načine pri osmišljanju življenja državljanov tudi druga ministrstva in številni vladni resorji (v letu 2005 s 773.752.480,00 tolarji neposredne podpore knjigi). In vse, kar nam zagotavljajo literarna dela – »najbolj lični pljunka«, »tip s Harleyem«, »bucike v ustih«, »roka v ritni odprtini najstnika« –, vsebuje v svoji različici tudi strokovna literatura in, vem, sliši se neverjetno, učbeniki. Da, učbeniki. Poglejmo, kako razlaga pojem in funkcije umetnosti in estetike Mateja Krašovec Pogorelčnik z učbenikom *Estetika oblačnja*: »Že sama beseda umetnost nam pove, da je to nekaj umet-

Vendar je verjetno boljše in pravilnejše, če trdim, da izvira vse zlo od slabega zgleda in da je slabost naše narave samo v tem, da smo prisiljeni posnemati slab zgled. Tudi sem prepričan, da je človeški rod prav posebej določen za to, da daje slab zgled.

E. T. A. Hoffmann: Življenjski nazori mačka Murra

Zakaj marsikdo piše? Ker nima dovolj značaja, da ne bi pisal.

Karl Kraus: Poslednji dnevi človeštva

Knjige za ves svet zmeraj smrdijo: drži se jih duh malih ljudi.

Friedrich Nietzsche: Onstran dobrega in zlega

Zlodejevska domišljija daje slajši plod kot sto resnic!

Saša Vuga: Opomin k čuječnosti

To ni pisanaje, to je tipkanje.

Truman Capote (M. Likar: Enciklopedija citatov)

Kadar človek ne more biti umetnik,
postane kritik, prav tako kot postane
vohun, če ne more biti vojak.

Gustave Flaubert (M. Hafner: Zlata pravila življenja)

Nad vse zabavno pa je, kako v pismih,
pesmih in hvalnicah drug drugemu kadijo,
bedaki bedakom, nevedneži nevednežem.
Ta se pokloni onemu, da je drugi Alkaios,
oni vrne temu s Kalimahom, Janezu je
Pepe zgovornejši mimo Marka Tulia,
Pepetu Janez bolj učen kakor Platon.
Večkrat si poiščejo tudi nasprotnika, da se
pomerijo z njim ter si tako povečajo sloves.

Erazem Rotterdamski: Hvalnica norosti

Nagon nadaljevati vrsto je nadaljeval tudi
mnoge druge stvari.

Georg Lichtenberg: (M. Likar: Enciklopedija citatov)

Pohlepno berem časopis. To je moja oblika
nehnega slepila.

Aneurin Bevan: (M. Likar: Enciklopedija citatov)

... od nekdaj so se najmanj prostituirale -
prostitutke.

Gustave Flaubert: Correspondance (Korespondenca)

In stiskal sem si nos in slabe volje šel skozi
ves včeraj in danes: resnično, ves včeraj in
danes grdo smrdi po piščoči sodrgi!

Friedrich Nietzsche: Tako je govoril Zaratustra

Naprej, pripravljalka »kulturne« strani *Slovenskih novic* Tatjana Pregl Kobe hvali razstavo svojega sina (11. 1. 2007) – da, svojega sina, si predstavljate? Predstavljajte si vrednost te ocene in stopnjo spoštovanja do bralcev! Ali zanesljivost naslednjih ocen in profesionalno raven ocenjevalk: pisateljica in likovna kritičarka Tatjana Pregl Kobe v vlogi literarne kritičarke oceni knjigo pisateljice Vladimire Rejc (*Slovenske novice*, 4. 10. 2007). Pisateljica Vladimira Rejc v vlogi literarne kritičarke ovrednoti knjigo Tatjane Pregl Kobe (*Otrok in družina*, januar 2008). Prvemu kritičskemu peresu *Dela* Igorju Bratožu pa se zdi samoumevno ocenjevati knjigo svojega šefa Janka Lorencija (*Delo-Književni listi*, 29. 9. 2003) in drugih kolegov iz lastne hiše. Časopisi prakticirajo, da knjige urednikov knjižnih zbirk ocenjujejo pisatelji, ki pri tem uredniku objavljajo, da si ustvarjalci medsebojno analizirajo in predstavljajo nove stvaritve, da knjigo javno ovrednoti novinar, ki je plačani sodelavec založbe, in tako naprej. Tudi tovrstnih primerov – družinsko podjetništvo, opravljanje nalog za zunanjega naročnika po formuli »ti meni, jaz tebi, in ti meni, jaz sebi« – je za obsežno knjigo¹⁶.

¹⁶ Znana so mi tovrstna dejanja Majde Hostnik Šetinc, Tanje Lesničar Pučko, Aleša Čara, Suzane Rankov (vsi iz časopisne hiše *Dnevnik*), Melite Forstnerič Hajnšek, Petre Vidali, Katje Šeruga (*Večer*), Irme Benko (*Pomurski vestnik*), Romane Dobnikar Šeruga, Braneta Maslja, Urše Izgoršek, Eve Senčar (*Delo*), Danice Petrovič (*Primorske novice*), Bernarde Jeklin (*Jana*), Sabine Obolnar (*Delo, Slovenske novice*), Mete Česnik (*Televizija Slovenija*), Ane Bešter (TV3), Mance Košir (pri številnih medijih), Branka Gradišnika (*Delo-Sobotna priloga*), Bojana Požarja (*Moški svet*), Tatjane Pregl Kobe (*Slovenske novice*), Vladimire Rejc (*Otrok in družina*), Marjana Horvata (*Panorama*), Francija Furlanda (*Priatelj*), Emilije Pance (*Kmečki glas*).

Seveda je še huje, ko gre za likovne stvaritve, ki so produkt sprijene domišljije. Takšnih pa je čedalje več. Z relativizacijo oziroma s skrunitvijo večnih svetosti – Resnica, Dobrota, Lepota – se človeku jemlje poslednji intelektualni kažipot, zadnje oprijemališče. Potem je človek brez sebe – uporaben za vse. Prepuščajoč se demonstraciji trpinčenja in ubijanja živih bitij na odru – za umetnost gre, zato se prepušča –, človek nehote vadi brezčutnost. Tako stopa v proces razčlovečevanja. Že lep čas so v modi »kulturni« dogodki – razkazovanje genitalij brez umetniškega razloga, simuliranje spolnosti, pljuvanje, bruhanje ... –, ki učinkovito spodbujajo najnižkotnejše strasti in opazno prispevajo k deestitizaciji in posurovelosti človeka. Z močjo »nove umetnosti« se odvrčanje človeka od samega sebe stopnjuje do neslutnih razmer. Kulturne rubrikev osrednjih časopisih promovirajo poslikavo telesa kot umetniško dejanje. Tudi tako imenovani piercing (prebadanje nosu, obrvi, ustnic, jezika, ženskega ščetavčka, moškega spolovila, popka) se obravnava kot umetniško delo.

Organizirana volja do nič

Vsi ti in številni podobni nesmisli prežemajo našo stvarnost že dolga desetletja. Pri tem je treba vedeti, da so prostor za razgradnjo umetnosti pripravili družbeni odličniki, ogrnjeni s talarji akademskega dostojanstva. Videli smo, da je v našem omenjenem učbeniku zapisano, da »se umetniki poslužujejo neharmoničnih, agresivnih učinkov, ki povzročajo šok in nelagodje ...«. Danes je družina na tej planetarni gala predstavi laži in blefa povsem raznolika. Univerzitetni profesorji, »genialni« boemi, humanisti-sleparji, likovni propagandisti, trgovci s človeškimi občutki, večni študenti

Kako čudno in zanimivo je, če se presece,
ko se je bil pavaljal v mlaki, zamakne
v solnce ter postane poet!

Ivan Cankar: V mesečini

Provincialec je zvestejši provinci kot sam
sebi.

Radomir Konstantinovič:
Filozofija palanke (Filozofija province)

Komur je usoda preveč mila, ga naredi
za bedaka.

Publilij Sir (B. Aubelj): Sentence)

Če je "Kumara" Vasilija Kandinskega vse,
kar je bilo za povedati v zadnjih sto letih,
in če sta Callot in Daumier trhli mumiji, a
"Rinocerosi" V. Kandinskega ali Salvadorja
Dalija vrača in od boga navdihnjena vodji,
nam po tem ostane še – izginotje.

Miroslav Krleža: Panorama pogleda, pojava
i pojmov (Panorama pogledov, pojavov in pojmov)

Človek se rodi svoboden, povsod pa je
v verigah.

Jean Jacques Rousseau: Družbena pogodba

NIŽANJE

V genetskem nahrbtniku človeške vrste je tudi sporočilo: Tujcu je treba pomagati. Že zato, ker je tujec.

Ta instinkt je bil verjetno rojen v daljni, megleni preteklosti, ko naš praprednik ni menjaval bivalnega prostora. Bivanje v prostoru odraščanja je v naravi vseh živalskih vrst – živali se praviloma selijo le zaradi naravnih katastrof oziroma drastičnih okoljskih sprememb in bežeč pred brutalnostjo človeka. Pred bivališčem drugega človeka se je naš daljni prednik znašel verjetno ranjen oziroma izčrpan, bežeč pred poplavo, ognjem ali nevarno zverjo. Nad ranjenega in onemoglega pa ne greš z gorjačo. Tako se je ukoreninil refleks naklonjenega odziva na tujca. In je pomoč tujcu od nekdanj kazalec dobrote in eno med merili stopnje učlovečenja posameznika in družbe.

Tujec ti vzame ženo in denar

Čudno je to s človekom. Homer je pred skoraj tremi tisočletji z visokim helenskim besednjakom zapel moralno-politični priročnik za vse sloje prebivalstva, v katerem je med drugim povedal, kako je to s tujci. Nekateri potujejo v druge dežele, da bi gledali, poslušali, se kaj naučili in naučeno doma oplodili (tako je v Slovenijo pogosto prihajal bosanski pisatelj Ivo Andrić). Drugi, večina, pridejo k drugemu na dom, da bi se gostili, vzeli domačino vse, kar se da, in tudi ženo. In stvarnosti navkljub človek od *Odiseje* do naših dni širom odpira vrata tujcem, tudi tistim, ki so prišli, zato da mu vzamejo denar, čast in prihodnost. Spomnimo se le, kako so pred približno petsto leti prišli Evropejci v *Novi svet*: z molitvenikom na prsih in s sabljo za hrbtom! In ta žalostinka v vsebinsko nespremenjeni obliki traja vsa ta dolga stoletja, le da sta danes namesto molitvenika »tragična življenjska zgodba in dobra volja«, namesto sablje pa so ponarejene bančne kartice in navodila za sestavljanje eksplozivnih mešanic in strupov. In tako kot so Azteki, Inki, Maji in drugo avtohtono prebi-

Mislím, da jasen pogled prečisti zavest,
kakor žarek luči presvetli gnijóčo vodo.

André Gide: Ponarejevalci denarja

Potnih ljudi pri nas povečini ne vidijo radi,
redkega čaka prijazen sprejem, ki pride od
zunaj ...

Homer: Odiseja

Ne glej, od kod prihajaš, glej, kam greš.

Pierre A. Beaumarchais

(M. Hafner: Zlata pravila življenja)

Aboten bil bi, prav res, nič in mož malopriden,
kdor pri tujih ljudeh bi se drznil pozvati na tekmo
njega, ki daje mu streho! Le sam ponižal bi sebe!

Homer: Odiseja

Gospod naj vas obvaruje zapeljevanj sveta;
užitki, ki vam jih ponuja, so kratkotrajni,
in prav lahko trdimo, da je v njih
prekletstvo, ker propada boljše duhovno
načelo v nepopisnem gnusu, v popolni
onemoglosti, otopelosti za vse vzvišeno.

E. T. A. Hoffmann: Hudičevi napoji

Kdor hoče res kaj, treba da se zbere.
Ni mojstrstva brez omejitve, mere,
in samo zakon nam svobodo daje.

Johann Wolfgang von Goethe: Narava in umetnost

Prihodnost nas vznemirja, preteklost
zadržuje. Zato torej nam sedanost uhaja.

Gustave Flaubert (M. Hafner: Zlata pravila življenja)

Pravičnost se spozna po tem, da vsakomur
prisodi tisto, kar je njegovo.

Cicero (B. Aubelj: Sentence)

med domačim prebivalstvom in priseljenci. Vidi se, da so priseljenci z različnimi oblikami kriminala bistveno zmanjšali kakovost življenja avtohtonega ljudstva. So okolja, v katerih je stanje na meji znosnosti. In vidi se – da, vidi se –, da poteka plazeča se okupacija Evrope. Elementarna logika pa ugotavlja: okupacijo Evrope je pripravila in jo vodi evropska pamet. Če ne bi bilo misije evropskih intelektualcev o »mešanju kultur« in »bogastvu raznolikosti«, bi evropska ljudstva že zdavnaj ozavestila tisto, kar se vidi. In bi vplivala na politične odločitve. V položaju, ko bi se nesmiselni procesi še lahko zaustavili brez tragičnih posledic.

Evropa umira

Nacionalne kulture s številnimi različicami in univerzalne vrednote, ki so last sveta, so osnova, na kateri bi vsi na tem planetu lahko organizirali spodobno življenje. Le ohranitev nacionalnih kultur bi morali zagotoviti, univerzalne stvaritve in etiko pa vgrajevati v življenjski program. Evropska unija je bila neka možnost. Verjetno poslednja. Evropa bi po drugi svetovni vojni morala uskladiti tehnološki in gospodarski razvoj z resničnimi potrebami gospodarstva in se izogniti uvozu delovne sile. Priseljevanja iz nerazvitega sveta ne bi smelo biti. V izjemnih primerih bi dovoljenje za bivanje oziroma državljanstvo lahko dobil le posameznik, ki pozna in sprejema kulturo prostora, kamor prihaja, duhovne potrebe pa bi zadovoljeval z vsebinami oziroma stvaritvami, ki so na voljo v tem prostoru – stvaritve ljudstva, kamor prihaja, in stvaritve vseh ljudstev, ki so prišle v razred univerzalnega. Z zakonodajo, ki bi se bližala univerzalnemu etičnemu kodeksu – več časti za plemenito početje in strožje kazni za nedopustna dejanja –, bi se krepila etična vitalnost ljudstev. Z nenehnim nadgrajevanjem duhovnega standarda in s kultiviranjem vsakdana bi se Evropa uprla mistifikaciji bogastva in zapeljivo zavitim destruktivnim oblikam zabave. Ob spoznanju, da nacionalne kulture niso ogrožene in da se države pravilno opredeljujejo do nosilcev dobrega in zlega, evropskega človeka ne bi prepojila čustva brezizhodnosti in brezupa. Do trenda izumiranja evropskih ljudstev ne bi prišlo.

S takšnim stališčem do priseljevanja bi si Evropa zagotovila še neko korist. Voditelji nerazvitih in prenaseljenih dežel bi dojeli, da svoje napačne politike ne morejo blažiti s preseljevanjem dela prebivalstva v razviti svet, bili bi prisiljeni k iskanju pravih rešitev. Prebivalstvo teh dežel bi šlo na volitve z več odgovornosti,

ODMIRANJE

Iztegnjena roka, v katero mimoidoči spuščajo drobiž, je najdepresivnejša slika sveta. Je kazalec vseobsegajoče moralne bede.

Podobnost berača in dobrotnika

Le posameznik – star ali mlad, invalid ali telesno kompetenten – z zakrnelimi sestavinami človečnosti, lahko iztegne roko in pričakuje, da mu nekdo daruje svoj denar. Kajti naš daljni prednik se je napotil na pot učlovečevanja z vzgibom, ki ga je po potrebi opozarjal, da ni vsako življenje boljše od smrti. In ljudje so skozi dolga tisočletja umirali zaradi nekega »da« (da Velikemu Duhu) ali nekega »ne« (ne velikemu gnusu), toda ta »da« in ta »ne« so izgovarjali dostojanstveno, umirali so stoično. Človek nekaj dolguje življenju: dolguje dostojno življenje; ne le da živi.

Zagotavljanje možnosti za dostojno preživetje bivajočim je (morala bi biti) prva naloga organizirane skupnosti. Če država inva-

... in če je nekaj dostojno človeka, je to občutek človeškega ponosa kot takšnega, ta pa je močnejši od neumnosti celotnega sveta.

Miroslav Krleža: Banket u Blitvi (Banket v Blitvi)

O, ljudje, pripravljene na suženjstvo!

Tacit (M. Likar: Enciklopedija citatov)

Kuj me, življenje, kuj! –
Če sem kremen, se raziskrim,
če jeklo, bom pel,
če steklo – naj se zdrobim.

Oton Župančič: Geslo

Čeprav so knjižnice polne knjig o spolnosti, se zdi, da prava knjiga na to temo še ni napisana. Ni mi namreč znano, da bi kdo obravnaval spolnost kot vez z prvinskostjo. Kot zaščito pred izzivi razčlovečevanja. Kot zdravilo pri premagovanju bolezni, ki ji rečemo »uspešnost«. Kako so živeli spolnost veliki znanstveniki, največji poslovneži sveta, najokrutnejši diktatorji in njihovi svetovalci – tovrstnih raziskav ni. Bile pa bi strašansko koristne. Spolnost je izredno pomembna sestavina našega življenja – izvirna spolnost kot dejavnik obstoja in duhovnega zdravja, nasprotno pa deviantne prakse kot dejavniki razčlovečevanja.

Gnus istospolne seksualnosti

Novodobne razprave o homoseksualnosti so še en dokaz, da je možno z močjo (avto)sugestije popolnoma omrtviti človeško logiko. Posameznik, ki je videl golega sebe in golo osebo nasprotnega spola, ki je torej videl žensko in moško spolovilo, hkrati pa trdi, da je homoseksualnost – gejevska in lezbična ljubezen – naravno stanje, je nezmožen miselne predelave resničnosti. Kaj šele, da bi bil zaradi dojemanja misterija življenja zmožen potaplja-

nja v skrite labirinte človeške duše. In ti banavzi – ni napaka, če rečemo, da so banavzi; nobena beseda ni sama po sebi grda ali lepa, je le primerna ali neprimerna; odgovoren posameznik uporablja besede, ki so odsev stanja –, torej ti banavzi danes z močjo javne besede, z močjo akademskih razprav, s terorjem javnega mnenja tragično spreminjajo človeško naravo. Posameznik, ki ima vsaj s tanko nitjo stik z jedrom univerzuma (za ohranjanje

Civilizacije trajajo, dokler so sposobne organizirati svoja izročila; razpadejo, če jih nihče ne goji.

Elias Canetti: Množica in moč

Vsepovsod kroži človek, izgnan iz resnice biti, okrog samega sebe kot animal rationale.

Martin Heidegger: O "humanizmu"

Javno mnenje v moderni državi ima sebe za neprašljivo resnico.

Francis Balle: Le mandarin et le marchand (Mandarin in trgovec)

"Mi smo iznašli srečo," govorijo zadnji ljudje in mežikajo.

Friedrich Nietzsche: Tako je govoril Zaratustra

Spoznate, da imajo te države kazenske paragrafe, ki izrecno varujejo življenje in celo čast tiskovnih piratov, ki delajo iz smrti posmeh in iz katastrofe kupčijo in ki zavinek k peklju posebej priporočajo kot jesenski izlet.

Karl Kraus: Poslednji dnevi človeštva

Izprijenost maloštevilnih je mnogim v pogubo.

Publijij Sir (B. Aubelj: Sentence)

O Bog, jadrati s tako poganskim moštvom, ki je takšno, kakor da ga niso rodile človeške matere.

Herman Melville: Beli kit

Kje pa si bil ukral to človeško podobo, da slepariš ljudi z njo, ko nisi človek?

Ivan Cankar: Tuji

Evropa ubija voljo do življenja

Če bi naši ustvarjalci mnenjske klime in parlamentarci preživeli z družinami nekaj let, recimo, v Neaplju ali se malo sprehodili zunaj elitnih četrti, v katerih stanujejo, bi začeli nedotakljivost pravice do življenja drugače razumevati. Človek plitve pameti in ozkega srca dojema le tisto, kar začuti na lastni koži (ali koži otroka in starša). Kako je s svetostjo življenja v Sloveniji, vidimo že listajoč časopise – ni nam treba hoditi v Ambrus, ljubljanske Fužine ali na Jesenice. Večinski del slovenskega ljudstva vidi, da ima družba (in človeštvo) le dve možnosti: krepitev zavesti o Dobrem in Zlem ali tiranijo zločina. Tega ne vedo le poslanci *Državnega zbora* in komentatorji časopisne hiše *Dnevnik*.

Vedeli, da bo **ODMEVI** pošast še klala

Družina Anzine Bježič, ki naj bi jo prodajali v prabnem Aleksandru krstave smrti Silvo Plat, je z grozo sprejela novice o zločinu nekoga zločina: zločinu sta brat, ker sta nekateri Anzine Bježiči do zločinu – Evropa (zločinu) hči

Telesnost navadnega prostaka ima to veliko prednost, da ji prostak ne posveča nobene pozornosti in nas zato ne odbija, pa čeprav bi bila skregana z estetiko – pri moškem, ki se neguje, izpostavlja, podčrtuje svojo telesnost, se kar naprej ukvarja in ubada z njo, pa postane vsaka pomanjkljivost morilska.

Witold Gombrowicz: Pornografija

Ne bi si prizadevali za prevlado in za to, da bi imeli uspeh, če ne bi imeli občutka, da našemu sedanjemu stanju nekaj manjka.

Alfred Adler: Lebenskenntnis (Življenjsko spoznanje)

Zamislite si resnično spoštovanja vredno, ljubeznivo kokoš, ki bi jo kaka usodna nepravilnost nagnila k preišljevanju in h kovanju naklepov, kako bi pregovorila kmetovalca, da bi ji ne zavel vratu ali da je ne bi poslal s piščanci na trg: iz tega bi se težko rodilo kaj drugega kot obilo kokodakanja in frfotanja.

George Eliot: Mlin na reki Floss

nedolžni ljudje. Da bi bila pozornost javnosti močnejša, morajo biti žrtve javne osebnosti ali člani ožje družine. Seveda neozaveščena osebnost ne ve, da se z vsakim tovrstnim iskanjem smisla življenja oddaljuje, oddaljuje nepovratno, od tistega, kar mrzlično išče. Z grdimi dejanji pa si človek pogosto prikljče v srce in možgane krvoželjne gosenice. Gosenica pa je gosenica – v gnoju ali v človeških možganih počne isto.

Slava je tako opojna, ta slast je tako osvajalna, da se ji težko uprejo celo izobraženi, misleči posamezniki. Če je posameznik prvi občutek življenjske samouresničitve doživel z razkazovanjem telesa, je potreba po medijski pozornosti lahko izražena tudi v obdobju, ko bi se ta lahko uresničevala s smiselnim družbeno koristnim delom. V Sloveniji imamo nekaj takšnih primerov, najbolj izrazita sta Manca Košir in Borut Pahor. Oba sta zmožna občekoristnih dejanj – marsikaj koristnega sta storila –, toda potreba po nenehni navzočnosti v javnosti je tako močna, da počne ta veliko škodljivega, le da bi si zagotovila pozornost medijev (če ne gre s koristnimi dejanji).

Pahor je predvidljivo nepredvidljiv, ker vsako programsko točko podredi ozkim interesom samopromocije. Celotno interes njegove stranke je podrejen njegovi samopromociji.

EPILOG

Svete knjige vseh veroizpovedi so napisane tako, da človek v njih najde potrditev za vsako stališče, opravičilo za vsako početje. Od božanskega do zlodejskega. Svoje poslanstvo – božanstvene potrebe trenutka – uresničujejo dolga tisočletja. Zato je človeška narava iskala zanesljivejša življenjska prijemališča.

Življenjske izkušnje, stvaritve duha in vzvišena drža izjemnih posameznikov so oblikovale sistem vsesplošnih vrednot. Najpogosteje mu rečemo etični ustroj človeštva. Njegova osnova je možnost ločevanja dobrega in zlega ter sledenje ideji pravičnosti.

Veliko sestavin univerzalnega etičnega sistema je vgrajenih v svete knjige, toda v njih je zaradi priložnostne uporabe tudi veliko nasprotujočega si. Podobno je z zakoni pravno urejenih družb. V njih je veliko všečne pričujočnosti, njihovo izvajanje pa omogoča razgradnjo ideje pravičnosti. Tako se, denimo, enakost in enako upoštevanje državljanov razumeta kot bistveni kategoriji pravičnosti. Pravičnost pa je nekaj drugega. Sledeč ideji pravičnosti, ki je vgrajena v ustroj človeštva, imajo vsi bivajoči enake izhodiščne možnosti, potem si pa vsak posameznik z lastno držo zagotavlja položaj v bivalnem okolju. Ker po genetski strukturi, učljivosti in hotenju ne obstajata dva ista (»preslikana«) posameznika, ni niti istovetnih položajev v bivalnem okolju oziroma v organizirani družbi. Glede na univerzalno etiko torej ni pomembno, od kod posameznik prihaja (socialno, nacionalno, svetonazorsko ... okolje), temveč, kam je namenjen (prispevat k učlovečevanju ali razčlovečevanju človeka). Pri družbenih skupnostih je praviloma drugače: ne zanima jih, kam je človek namenjen, temveč, od kod prihaja. To razjeda idejo pravičnosti.

Države od nekdaj častijo pravičnost in se hvalijo z uresničevanjem te ideje, hkrati pa jo skrivaj razgrajujejo. Vse pa kaže, da zgodovino nikoli ni bilo tako sistematičnega uničevanja moralne zgradbe človeštva, kot se to godi zadnja desetletja v Evropi (izjema je Švica). Voditelji narodov, ki so v največji meri to zgradbo sprejeli, ki v njej bolj bistvujejo kot bivajo (tistemu, ki le biva, je